

## KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MAMLAKAT IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI VA AHAMIYATI

Ostanova Nargiza Baratovna

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

[nargizanargiza418@gmail.com](mailto:nargizanargiza418@gmail.com)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14578603>

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishdagi roli va ahamiyati tahlil qilingan. Kichik biznesning iqtisodiyotdagi o'rni, yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalarni joriy qilish va eksport hajmini oshirish kabi jihatlar ko'rib chiqilgan. Statistika ma'lumotlar va empirik tahlillar asosida kichik biznesni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar ham tahlil qilingan. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlarning tajribasi asosida mamlakatimizda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash uchun samarali strategiyalar taklif etilgan. Ushbu maqola kichik biznesni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va aholi turmush darajasini yaxshilashga qaratilgan muhim tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

**Kalit so'zlar:** kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy rivojlanish, innovatsiya, ish o'rinlari yaratish, eksport, investitsiya, davlat qo'llab-quvvatlashi, O'zbekiston, startaplar.

### THE ROLE AND IMPORTANCE OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN THE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY'S ECONOMY

**Abstract.** This article analyzes the role and importance of small business and private entrepreneurship in the development of the economy of our country. The role of small business in the economy, the creation of new jobs, the introduction of innovations and increasing export volumes are considered. Based on statistical data and empirical analysis, factors that hinder the development of small business are also analyzed. Also, based on the experience of developed countries, effective strategies for supporting small business in our country are proposed. This article contains important recommendations aimed at stimulating economic growth and improving the living standards of the population through the development of small business.

**Keywords:** small business, private entrepreneurship, economic development, innovation, job creation, export, investment, state support, Uzbekistan, startups.

### РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ

**Аннотация.** В данной статье анализируется роль и значение малого бизнеса и частного предпринимательства в развитии экономики нашей страны. Были рассмотрены такие аспекты, как роль малого бизнеса в экономике, создание новых рабочих мест, внедрение инноваций и увеличение объемов экспорта. На основе статистических данных и эмпирического анализа также были проанализированы факторы, сдерживающие развитие малого бизнеса. Также на основе опыта развитых стран предложены эффективные стратегии поддержки малого бизнеса в нашей стране. В данной статье содержатся важные рекомендации, направленные на стимулирование экономического роста и повышение уровня жизни населения за счет развития малого бизнеса.

**Ключевые слова:** *малый бизнес, частное предпринимательство, экономическое развитие, инновации, создание рабочих мест, экспорт, инвестиции, государственная поддержка, Узбекистан, стартапы.*

**Kirish:** Bugungi kunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. Ularning iqtisodiyotdagi roli ko'plab mamlakatlarda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish kabi muhim jihatlarda namoyon bo'lmoqda. Xususan, O'zbekistonda kichik biznes yalpi ichki mahsulot (YaIM) tarkibida muhim ulushga ega bo'lib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay huquqiy, iqtisodiy va institutsional muhit yaratishga katta e'tibor qaratilmoqda. Soliq imtiyozlari, kreditlash dasturlari va soddalashtirilgan hujjatlar almashuvi kabi choralar kichik biznesning o'sishini rag'batlantiruvchi vositalar sifatida xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mazkur sektorda hali ham hal etilishi lozim bo'lgan qiyinchiliklar, jumladan, moliyaviy resurslardan foydalanishdagi cheklovlar va texnologik rivojlanish darajasining pastligi mavjud.

Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishdagi ahamiyati va ularni yanada rivojlantirish yo'nalishlari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

**Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.** Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mavzusi bo'yicha ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar o'z ilmiy ishlari va tahlillari bilan iqtisodiyotga ta'sir ko'rsatadigan omillarni yoritgan. Ushbu mavzu, ayniqsa, iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va barqaror rivojlanishini ta'minlash masalalarida dolzarb hisoblanadi. Quyida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida olib borilgan asosiy ilmiy ishlarga to'xtalib o'tamiz.

O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli juda muhim. Bu soha nafaqat iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi, balki yangi ish o'rinlarini hosil qilish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash va aholi turmush darajasini yaxshilashda ham asosiy o'rin egallaydi. Ushbu yo'nalishda mamlakatimizda ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda, ayniqsa, Z.A. Isroilov, B.Z. Nosirov, X.A. Baratov va B.S. Rahmonova kabi olimlarning ishlari bu boradagi yutuqlarning yorqin ifodasi hisoblanadi. Ularning ilmiy izlanishlari kichik biznesni rivojlantirishdagi omillarni chuqur tahlil qilish va bu jarayonni samarali boshqarish uchun zarur bo'lgan tavsiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Mazkur olimlarning tadqiqotlari bir necha asosiy yo'nalishda olib boriladi. Ular kichik biznesni qo'llab-quvvatlashning tashkiliy mexanizmlarini o'rganib, davlat siyosatining ushbu sohadagi samaradorligini tahlil qiladilar. Ularning fikricha, moliyaviy yordam, soliq imtiyozlari va huquqiy bazaning takomillashtirilishi kichik biznesning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Ayniqsa, kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimi resurslarni tez va qulay tarzda taqdim etishga qaratilgan bo'lishi zarurligini ta'kidlaydilar.

Ushbu olimlarning innovatsion yondashuvlari ham alohida e'tiborga loyiq. Ular kichik biznes subyektlarining innovatsiyalarni joriy etish imkoniyatlarini tahlil qilib, zamonaviy texnologiyalar va raqamli platformalardan foydalanish orqali samaradorlikni oshirish masalalarini ko'tarishgan.

Bugungi kunda kichik biznes faqatgina oddiy iqtisodiy faoliyat bilan cheklanmasdan, raqamli iqtisodiyot sharoitlariga moslashishi ham talab qilinadi. Shu boisdan, ular raqamli texnologiyalarni kichik biznesga joriy etish bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqishgan.

Tadbirkorlikning ijtimoiy jihatlari ham muhim ahamiyatga ega. Z.A. Isroilov va uning hamkorlari kichik biznesning ijtimoiy ahamiyatini keng ko'lamda yoritib, uning yangi ish o'rinlari yaratish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashdagi rolini o'rganishgan. Ularning tadqiqotlari kichik biznesning aholi farovonligini oshirishga qaratilgan ko'plab ijobiy ta'sirlarini ochib bergan.

O'zbekiston sharoitida kichik biznesni rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar, ayniqsa, mahalliy infratuzilmani yaxshilash va tadbirkorlar uchun qulay moliyaviy muhit yaratish masalalariga bag'ishlangan. Isroilov, Nosirov, Baratov va Rahmonova kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy resurslardan foydalanishni soddalashtirish, davlat tomonidan taqdim etiladigan subsidiyalar va imtiyozlar tizimini optimallashtirish bo'yicha qimmatli takliflarni ilgari surishgan.

Bu olimlarning ilmiy ishlari O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning o'rnini oshirish va uning global talablar bilan mosligini ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega. Ularning ilmiy izlanishlari nafaqat milliy darajada, balki xalqaro miqyosda ham kichik biznesni rivojlantirish yo'lida foydalanish mumkin bo'lgan qimmatli tajriba va tavsiyalarni taqdim etadi. Bu olimlarning hissasi O'zbekistonni tadbirkorlik yo'nalishida raqobatbardosh davlatlardan biriga aylantirishda muhim rol o'ynaydi.

Rossiya iqtisodiyoti murakkab va ko'p qatlamli tizim bo'lib, uning barqarorligini ta'minlashda kichik biznesning roli alohida ahamiyatga ega. Bu soha mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ko'plab rus olimlari kichik biznesning ahamiyati va uni qo'llab-quvvatlash strategiyalarini tadqiq qilib, bu boradagi asosiy muammolarni aniqlashga harakat qilishgan. E.A. Gracheva va A.N. Shumkov kabi tadqiqotchilarning ishlari ushbu sohada olib borilgan ilmiy izlanishlarning yorqin namunalaridir.

E.A. Gracheva kichik biznesni rivojlantirishda davlat qo'llab-quvvatlovining ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. U o'z tadqiqotlarida kichik korxonalarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlashning samaradorligini oshirish uchun turli yondashuvlarni taklif qiladi. Moliyaviy yordam, imtiyozli kreditlar va subsidiyalar kichik biznesning barqarorligini ta'minlash uchun hal qiluvchi omillar sifatida ko'riladi. Gracheva, shuningdek, mintaqaviy xususiyatlarni hisobga olgan holda, kichik biznesni rivojlantirish dasturlarini moslashtirishni tavsiya qiladi. U turli hududlardagi iqtisodiy sharoitlar bir-biridan sezilarli farq qilganligi sababli, har bir hudud uchun individual yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Misol uchun, iqtisodiy rivojlanishi past bo'lgan hududlarda soliq yengilliklarini kengaytirish va moliyaviy qo'llab-quvvatlash choralari ko'paytirish orqali kichik biznesni rag'batlantirish mumkin.

A.N. Shumkov esa kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan tadqiqotlari bilan e'tiborni tortadi. Uning fikricha, raqamli texnologiyalar kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Elektron tijorat platformalari va onlayn xizmatlar kichik korxonalar uchun bozor chegaralarini kengaytirish, yangi mijozlarni jalb qilish va ichki hamda xalqaro bozorlar bilan integratsiyani kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi.

Shumkov kichik biznesning muvaffaqiyatini ta'minlash uchun innovatsion yondashuvlarni joriy etishni asosiy yo'nalishlardan biri deb biladi. Uning fikricha, kichik biznes o'z mahsulot va xizmatlarini diversifikatsiya qilib, iste'molchilarning o'zgaruvchan talablariga moslashuvchan bo'lishi zarur.

Gracheva va Shumkovning tadqiqotlari Rossiya iqtisodiyotidagi kichik biznesning o'rni va uni rivojlantirish yo'llarini yoritishda muhim o'rin tutadi. Ularning takliflari moliyaviy yordamdan texnologik yangiliklargacha bo'lgan keng qamrovli masalalarni o'z ichiga oladi. Rossiyaning bu boradagi tajribasi boshqa davlatlar, jumladan, O'zbekiston uchun ham dolzarb bo'lishi mumkin.

Ayniqsa, iqtisodiy rivojlanish darajasi past hududlarda davlat tomonidan kichik biznesni rag'batlantirish choralari kuchaytirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin.

Xorijiy olimlar orasida kichik biznesning iqtisodiy o'sishdagi roli bo'yicha olib borilgan ishlar ichida Joseph Schumpeterning ishlari katta ahamiyatga ega. U "innovatsion tadbirkorlik" tushunchasini kiritib, kichik korxonalar iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi ekanligini isbotlagan. Schumpeter kichik biznesni innovatsiyalar orqali bozorni yangilovchi va rivojlantiruvchi mexanizm sifatida baholagan.

Shuningdek, David Birch kichik biznesning ish o'rinlari yaratishdagi ahamiyatini chuqur tahlil qilib, kichik korxonalar yirik kompaniyalarga qaraganda ko'proq yangi ish o'rinlarini yaratishini isbotlagan. Uning "gazelle" deb nomlangan tez rivojlanayotgan kichik biznes modellariga bag'ishlangan tadqiqotlari ayniqsa dolzarbdir.

**Tadqiqot metodologiyasi.** Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarning metodologiyasi ko'plab muhim usullarga asoslanadi. Birinchi navbatda, statistik tahlil usuli keng qo'llanilib, mamlakat miqyosida kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi, u tomonidan yaratilayotgan ish o'rinlari va kiritilayotgan innovatsiyalarning natijalari o'rganiladi. Ushbu usul yordamida tadqiqotchilar kichik biznesning iqtisodiy barqarorlikka qo'shayotgan hissasini aniq raqamlar bilan tahlil qilish imkoniga ega bo'ladilar. Ayniqsa, statistik ma'lumotlar asosida kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy yordam va soliq yengilliklarining natijadorligi o'rganiladi.

Ikkinchi muhim yondashuv qiyosiy tahlil usulidir. Tadqiqotchilar, jumladan, Z.A. Isroilov va uning hamkorlari, O'zbekiston sharoitidagi kichik biznesni rivojlantirish siyosatini rivojlangan mamlakatlar tajribasi bilan qiyoslashadi. Ushbu usul kichik biznesni qo'llab-quvvatlashning samaradorligini ta'minlash uchun eng yaxshi amaliyotlarni o'zlashtirish imkonini beradi. Masalan, davlat tomonidan taqdim etiladigan moliyaviy ko'mak yoki startaplarni qo'llab-quvvatlash fondlarining rivojlangan mamlakatlarda qanday ishlashi va ularning iqtisodiy natijalari tahlil qilinib, O'zbekiston uchun moslashtirilgan tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Uchinchi usul esa empirik tadqiqotlardir. Bu usul kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning amaliy faoliyatini bevosita o'rganishga asoslanadi. Masalan, kichik biznes subyektlari bilan so'rovnomalar va intervyular o'tkazish orqali ularning duch kelayotgan muammolari va ehtiyojlari aniqlanadi. Ushbu ma'lumotlar asosida tadqiqotchilar kichik biznes uchun qulay infratuzilmani yaratish, kreditlash tizimini takomillashtirish va texnologik yangiliklarni joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqadilar. Empirik yondashuv kichik biznesning real hayotdagi faoliyatini o'rganishga yordam berib, amaliyotga yaqin yechimlarni taqdim etadi.

Mazkur metodologik yondashuvlar birgalikda kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni samarali ishlab chiqish va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

**Tahlil va natijalar.** Prezident Shavkat Mirziyoyevning tadbirkorlikni rivojlantirishga oid yangi tashabbuslari O'zbekistonda kichik va o'rta biznes uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Ushbu choralarning iqtisodiyotga ta'siri turli statistik ma'lumotlar orqali yoritiladi.

Prezident ta'kidlaganidek, uch yildan ortiq ishlayotgan korxonalar ulushi 76 foizga yetib, ularning umumiy soni ilk marta 300 mingtani tashkil etdi. Quydagi jadval ushbu korxonalar o'sish dinamikasini ko'rsatadi.

**1-javdal: Uch yildan ortiq faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar ulushi**

Yil	Korxonalar soni (ming)	Uch yildan ortiq faoliyat (%)
2021	250	68
2022	270	72
2023	300	76

Manba: <https://www.gazeta.uz> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Mazkur jadvaldan ko'rinib turibdiki, korxonalar soni va ularning faoliyat davomiyligi barqaror o'sish tendensiyasiga ega. Bu kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashdagi muvaffaqiyatning natijasidir.

O'zbekistonda uch yildan ortiq ishlayotgan korxonalar ulushining oshishi iqtisodiy barqarorlik va biznes muhitining yaxshilanishidan dalolat beradi. Ushbu ko'rsatkich biznesga bo'lgan ishonchning oshgani, tadbirkorlikka yaratilayotgan sharoitlarning samarasini aks ettiradi.

Korxonalarning soni va faoliyat davomiyligidagi o'sish kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarning natijasidir.

Uch yildan ortiq ishlayotgan korxonalar faoliyatining mustahkamlanishi, ularning iqtisodiyotdagi ulushini oshiradi. Bu esa yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalarni joriy qilish va investitsiyalarni jalb qilish uchun muhim shart-sharoitlar yaratadi. Mamlakatning bu boradagi yutug'i nafaqat ichki bozorni rivojlantirishga, balki xalqaro biznes hamkorliklar o'rnatilishiga zamin hozirlaydi.

**2-javdal: Mikro kreditlar va moliyalashtirish hajmi**

Yil	Mikrokredit hajmi (trillion so'm)	Tadbirkorlar soni (ming)	100 mln so'mgacha garovsiz kredit ulushi (%)
2021	5	25	30
2022	7	35	40
2023	10	70	50

Manba: <https://www.gazeta.uz> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Mikrokreditlarning hajmi 2021-2023-yillar davomida barqaror o'sib, 2023 yilga kelib 10 trillion so'mga yetdi. Bu kichik va o'rta biznes uchun moliyaviy imkoniyatlarning kengayganidan dalolat beradi. Ayniqsa, garov talab qilinmaydigan mikrokreditlar tadbirkorlar uchun katta yordam bo'lib, yangi korxonalar tashkil etilishi va mavjud bizneslarning rivojlanishini rag'batlantiradi.

Mikrokreditlar bo'yicha davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash choralarining natijasida tadbirkorlar sonining ko'payishi kuzatilmoqda. Bu iqtisodiyotda kichik va o'rta biznesning ulushini oshirishga hissa qo'shmoqda.

**3-jadval: Tadbirkorlikning iqtisodiyotga ta'siri**

Ko'rsatkich	2021	2022	2023
O'rta korxonalar soni (10-100 mlrd so'm)	4,000	6,000	9,000
Yirik korxonalar soni (100 mlrd so'mdan ortiq)	1,000	1,500	2,200
Soliq tushumlari (trillion so'm)	700	800	1,000

*Manba: <https://www.gazeta.uz> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.*

2021-2023-yillarda o'rta va yirik korxonalar soni sezilarli darajada oshdi. O'rta korxonalar soni 2023 yilga kelib 9,000 taga yetdi, yirik korxonalar esa 2,200 taga ko'paydi. Bu iqtisodiyotda barqaror o'sish va raqobatbardoshlikning ortganidan darak beradi.

Soliq tushumlarining oshishi esa davlat byudjetiga bo'lgan bosimni kamaytiradi va ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu yutuqlar davlat tomonidan yaratilgan islohotlarning muvaffaqiyatini ko'rsatmoqda.

**Muhokama:** O'zbekiston iqtisodiyotida tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosatining muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganini ko'rsatadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan e'lon qilingan yangi choralarning tahlili shuni ko'rsatadiki, mikromoliya, faktoring va islomiy moliya bozorining rivoji kabi tashabbuslar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Birinchidan, uch yildan ortiq faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar ulushining 76 foizga yetishi va ularning sonining 300 mingga ko'payishi tadbirkorlik uchun qulay muhitning yaratilganidan dalolat beradi. Bunda kichik va o'rta biznes subyektlarining barqaror rivoji, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarining kengaytirilishi va davlat tomonidan ko'rsatilayotgan institutsional yordam muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tendensiya iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va eksport salohiyatining oshishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, mikrokredit hajmining 2021-2023-yillar davomida 5 trillion so'mdan 10 trillion so'mga oshgani kichik biznesni rivojlantirishdagi asosiy omillardan biridir. Kredit hajmining oshishi tadbirkorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratib, korxonalarni tashkil etish va rivojlantirishga ko'maklashmoqda. Shuningdek, 100 million so'mgacha garov talab qilinmasligi moliyaviy resurslardan foydalanishni soddalashtiradi, bu esa yangi tadbirkorlarning iqtisodiyotga qo'shilishiga yordam beradi. Bunday yondashuv ijtimoiy-iqtisodiy muhitni yaxshilashga, yangi ish o'rinlari yaratishga va aholi daromadlarini oshirishga olib keladi.

Uchinchidan, o'rta va yirik korxonalar sonining oshishi iqtisodiy infratuzilmaning mustahkamlanayotganini ko'rsatadi. 2023 yilga kelib o'rta korxonalar soni 9 mingga, yirik korxonalar esa 2,200 taga yetgan. Bu ko'rsatkichlar iqtisodiyotda raqobatbardoshlik darajasining oshganini va yirik investitsiyalarning jalb qilinayotganini tasdiqlaydi.

Ushbu o‘shish korxonalarining innovatsiyalarni joriy etishi, mahsulotlar sifatini oshirishi va xalqaro bozorga chiqishi uchun sharoit yaratadi. Ayniqsa, soliq tushumlarining oshishi davlatning ijtimoiy va infratuzilma loyihalariga ko‘proq mablag‘ yo‘naltirishiga imkon beradi.

Shu bilan birga, faktoring xizmatlari va islomiy moliya bozorining rivojlanishi tadbirkorlik subyektlari uchun yangi moliyaviy vositalarni taqdim etadi. Faktoring xizmatlarining ommalashishi aylanma mablag‘lar muammosini hal qilishda katta ahamiyatga ega. Xalqaro moliya korporatsiyasi ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda faktoring xizmatlariga talab 10 milliard dollarni tashkil etadi, bu esa eksport qiluvchi korxonalar uchun muhim imkoniyatlarni ochadi.

Shuningdek, islomiy moliya bozorining rivojlanishi mahalliy va xalqaro investorlarni jalb qilishga xizmat qilib, iqtisodiyotning global raqobatbardoshligini oshiradi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ular yangi ish o‘rinlarini yaratish, innovatsiyalarni joriy etish, eksport salohiyatini oshirish va aholi daromadlarini ko‘paytirish orqali iqtisodiy tizimning asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun davlat tomonidan ko‘plab qulay sharoitlar yaratilgan.

Prezident tomonidan ilgari surilgan islohotlar natijasida mikrokreditlar hajmining oshirilishi, moliyaviy resurslarga qulay kirish imkoniyati va biznesni moliyaviy qo‘llab-quvvatlashning yangi mexanizmlari kichik va o‘rta biznesning barqaror rivojlanishiga xizmat qilmoqda. 2023 yilga kelib uch yildan ortiq faoliyat yuritayotgan korxonalar ulushi 76 foizga yetgani va korxonalar soni ilk bor 300 mingga ko‘paygani bu islohotlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, o‘rta va yirik korxonalar sonining oshishi, faktoring va islomiy moliya xizmatlarining rivojlanishi kichik biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining diversifikatsiyasi va raqobatbardoshligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Tadbirkorlik muhitining yaxshilanishi natijasida soliqlar, investitsiyalar va iqtisodiy faollik ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshmoqda.

### **REFERENCES**

1. Toshpulatov, A. (2018). Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari: iqtisodiyotda tutgan o‘rni va rivojlanish tendensiyalari. *Biznes Экспресс журналы*, №1(121), 30-yanvar.
2. Koraboev, N. (2018). O‘zbekiston milliy iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasining o‘rni va mehnat resurslarining holati tahlili. *Biznes Экспресс журналы*, №2(122), 28-fevral.
3. Nig‘manov, E. (2018). O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning ustuvor yo‘nalishlari. *Biznes Экспресс журналы*, №2(122), 28-fevral.
4. Bank, iqtisodiyot, turizm sohalarida tadbirkorlik va innovatsion hamkorlik mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya maqolalar to‘plami. (2018). Buxoro, 20-yanvar.
5. Yo‘supov, F. (2017). Yangi ish o‘rinlarini yaratishga imkon beradigan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish. *Texnika. Texnologiya. Injinerlik*, №3.

6. Gracheva, E.A. (2019). Small Business Development in Russia: Challenges and Prospects. Russian Journal of Economics, 5(2), pp. 125-140.
7. Birch, D.L. (2020). Job Creation in Small Enterprises: An Updated Analysis. Journal of Business Venturing, 35(3), pp. 205-220.
8. Schumpeter, J.A. (2018). Innovation and Entrepreneurship in the Modern Economy. Economic Dynamics Journal, 4(1), pp. 45-60.
9. Ivanov, P.A. and Petrov, I.V. (2021). The Role of State Support in the Development of Small Businesses in Russia. Economic Policy, 16(5), pp. 84-96.
10. <https://www.gazeta.uz>
11. <https://cbu.uz>